

CULTUROLOGY

УДК 784.68(477+438)

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В ЗАХІДНОПОМОРСЬКОМУ ВОЄВОДСТВІ

Роговська Єлизавета Владиславівна

Борисенко Наталія Сергіївна

викладачі

Житомирський державний університет

імені Івана Франка, Україна

Анотація. У статті розглянуто фестивалі та культурно-мистецькі акції української культури в Західнопоморському воєводстві, які є засобом збереження власної етнічної ідентичності українців у Польщі, налагодження державних та міжлюдських контактів, а також популяризації української національної культури та підтримки української діаспори.

Ключові слова: українська меншина, українська культура, Західнопоморське воєводство, фестивалі, культурно-мистецькі акції.

Українська національна ідентичність є генетичним кодом, вона визначає майбутнє нації. Українська меншина прагне бути важливим учасником розвитку українсько-польських взаємин, що базується на принципах вшанування суверенітету іншої сторони, визнанні партнерства та співробітництва. Враховуючи сьогоденний потенціал українства та можливості його розвитку, воно може успішно виконувати роль посередника, з'єднуючого елемента обох держав та суспільств і позитивно впливати на розвиток українськопольських взаємин [1, с. 17].

Потужним чинником збереження власної етнічної ідентичності українців у Польщі є фестивалі та дні української культури, які, як зазначила Ю. Пачос, з

початку ХХІ ст. перестають бути виключно культурно-мистецькими заходами, з кожним роком до них привносять нові складові: спортивні, гастрономічні, екологічні, що сприяє підтримці української національної меншини в Польщі, пізнанню України, її культури, зокрема сучасної, подоланню стереотипів та формуванню позитивного іміджу українців серед поляків” [2, с. 107].

Інформація щодо популяризації української культури у польському суспільстві міститься в працях таких дослідників, як А. Васюк, В. Лишко, Ю. Пачос, І. Романюк Л. Стрільчук, В. Стрільчук, Т. Тоценко та ін. Автори описують фестивальний рух української культури в Польщі в 1990-х — на початку 2000-рр. Окремі відомості стосовно досліджуваної проблематики можна відшукати в українській та польській періодичній пресі.

Центром соціально-культурного життя української меншини Щеціна та Західнопоморського воєводства, є Щецинське відділення Об'єднання українців у Польщі. До структури відділу входять теренові клуби у Голєнєві, Інську, Старгарді та Тшебятуві.

До ключових статутних завдань Щецинського відділення належить проведення діяльності в галузі поширення знань про Україну, а саме: популяризація української культури; організація культурного та громадського життя української меншини в Західному Помор'ї; збирання та опрацювання документації про культурні заходи, які були організовані українською меншиною; популяризація та промування українських виконавців та колективів; здійснення культурного обміну з іншими державами; реалізація культурно-освітніх проектів на основі існуючої бази; співпраця з іншими закладами культури, асоціаціями та творчими спілками у сфері популяризації української культури та мистецтва; провадження видавничої діяльності, пов'язаної з поширенням і популяризацією української культури...[3].

Щецинське відділення Об'єднання українців у Польщі створив Осередок української культури, який посідає чолове місце в культурному та громадському житті міста. В ньому діють пункт навчання української мови, дитячі й молодіжні художні колективи (зокрема, танцювальний ансамбль “Метелиця”),

студентський театр, українська бібліотека тощо. Під час канікул осередок влаштовує дитячі й молодіжні літні табори. Від 2008 року в осередку діє Відкритий університет “На межі культур”, у рамках якого проводяться зустрічі з відомими істориками й культурознавцями, видатними представниками гуманітарних наук.

Український осередок проводить активну інформаційну політику: щотижня в ефірі Польського радіо Щецин виходить програма під назвою „Посиденьки” українською та польською мовами. Тут можна почути гарячі новини з України у польському перекладі. У підготовці радіожурналу беруть участь, зокрема, молоді українці - студенти вищих навчальних закладів міста.

Від 1997 року Щецинське відділення Об'єднання українців у Польщі разом із Щецинським Замком Князів Поморських щороку організовує Дні української культури з виступами музичних колективів з України, промовами високих українських та польських чинів, ярмарком народного мистецтва, українською кухнею, зустріччю з українськими митцями, пригощаннями та забавами для дітей. Як зазначив голова Щецинського відділення Об'єднання українців в Польщі Іван Сирник: „Ми стараємося бути амбасадорами України, хочемо позитивно показати Україну, її культуру, історію, показати імідж України як держави, її позитивні сторони, а не ті стереотипні” [4].

З думкою І. Сирника корелюють слова Д. Дроздовського, що „українська культура може бути чи не єдиною потужною стихією, яка залишає за нашою державою природне право перебувати в колі європейської співдружності. Українська культура може заряджати, вона стильна й модерна, навіть якщо тримає зв'язок із фольклором. Український етностиль може бути цікавим для Європи” [5].

Особливо на це свято чекає старше покоління українців, які ще пам'ятають страшні часи 1947 року під час акції „Вісла”, коли сотні тисяч українців під примусом були виселені зі своїх етнічних земель на сході теперішньої Польщі і переселені в її центральні, західні та північні регіони. А також діти та онуки таких переселенців, яким змалку батьки розповідали, звідки та ким вони є.

„Коли мене хтось питає, ким ти є, то кажу, що українцем з Польщі, а не поляком українського походження. Україну вважаю своєю духовною Батьківщиною. Завдяки праці моїх батьків та дідів вона завжди була в моєму серці. Це невід’ємна частина мого життя, тому все українське для мене важливе „підкреслює у своєму інтерв'ю Олесь Філь, що зі студентських часів живе у Щецині, і є заступником голови Щецинського відділення Об’єднання українців у Польщі [6].

Фестиваль українських дитячих колективів у Кошаліні, що проводиться з 1972 року, є подією, яка дозволяє презентувати дитячі художні колективи та інтегрувати дітей та молодь з української меншини. Метою фестивалю є підтримка та популяризація української культури, зміцнення добросусідських стосунків між поляками та українцями, які проживають поруч, а також іншими національними етнічними та релігійними меншинами, формування настроїв суспільства, відкритого до культурних відмінностей, а також сприяння мультикультуралізму в регіоні.

Понад два десятиліття фестиваль проходить на сцені Балтійського драматичного театру ім Юліуша Словацького в Кошаліні та в партнерстві з цим закладом. На сцені виступають дитячі колективи та солісти з різних регіонів Польщі: Кошалін (дитячий хор «Первоцвіт»), Ленборк, Битув, Слупськ, Щецин, Старгард, Колобжег, Тшебятув, Білий Бор (школа ім. Т. Шевченка), Ельблонг, Кандит, Бельськ Підляський, Ольштин, місто Добре, Гіжицьк, Горлиць, Перемишль (школа ім. Маркіяна Шашкевича), Кальников). На фестиваль приїжджають й гості з України.

Щороку тут виступають сотні маленьких артистів – учнів центрів навчання української мови майже з усієї Польщі. Останніми роками кількість учасників коливається від 250 до більш ніж 400 осіб. Діти та молодь мають змогу представити свої таланти у низці мистецьких жанрів – на сцені можна почути українську народну музику (вокальні та інструментальні твори), побачити інсценізації українських казок та народних обрядів чи театральні вистави чи кабаре, також презентації традиційних українських танців.

Невід’ємними елементами кожного випуску фестивалю є гала-концерт, оголошення підсумків Всеукраїнського конкурсу дитячого малюнка „Рідні землі батьків моїми очима”, яка тематично стосується корінних теренів українців у Польщі та релігійно-культурного життя українців у Бещадах і Бескидах до 1947 року. Є й супутні заходи: виставки, конкурси, ігри. Серед таких заходів слід назвати „Виставку у пошуках простору свободи. Українці в Польщі у 1980-х”, про яку голова Кошалінського відділу Об’єднання українців у Польщі Роман Білас сказав: „Хоча історія української меншини в Польщі після Другої світової війни має вже досить багату літературу, проблема незалежницьких українських ініціатив у ПНР у 1980-х роках залишається здебільшого неописаною. Вирішивши підготувати виставку на цю тему, ми сподівалися, що сприятимемо зацікавленню більшої кількості дослідників, журналістів та ентузіастів історії, які в майбутньому братимуться за подальші, детальніші дослідження та пошуки в цій сфері” [7].

Важливим елементом фестивалю є також інтеграційний пікнік для дітей та підлітків, що дозволяє їм зустрітися з однолітками з інших регіонів, завести нові знайомства та дружбу.

Слід зазначити, що під час 48 Фестивалю (червень 2023 року) виступила рекордна кількість – близько 480 молодих артистів (30 ансамблів та солістів) з понад десятка центрів навчання української мови майже з усієї Польщі. Показовим явищем фестивалю були виступи дітей біженців війни з України, які адаптувалися до місцевого середовища в Кошаліні, Білому Борі, Перемишлі, Старгарді та інших містах [8].

Серед заходів, організованих тереневим колом в Голенюві, вирізняються „Зустрічі з українською культурою”. Ці Зустрічі стали постійною частиною календаря культурних подій у Голенюві.

Зустрічі від самого початку організовує Данута Левчанін, відомий фармацевт у Голенюві. „Усе почалося зовсім випадково, з одного концерту, - згадує ініціаторка зустрічей. – Від студентського колективу. Порівняно з тим, що зараз, перші зустрічі були дуже скромними, тому що були

місцеві і тривали півтори години” [9].

Щороку завдяки своїм приватним контактам вона запрошує до Голенюва цікавих українських виконавців. Наприклад, чудовий хор хлопчиків з Мукачевської хорової школи, колективи зі Славути: Театр сценічної пісні „Водограй” і танцювальний ансамбль „Альянс”.

Слід зазначити, що 11-ті Зустрічі з українською культурою в Голенюві проходили у важкий для України момент та через кілька днів після трагічних подій на київському Майдані. Зустрічі розпочалися Святою Месою у греко-католицькому обряді (28 лютого 2014 р.), вірні молилися за жертв Майдану. Під час меси співав чудовий чоловічий хор „Боян” з Дрогобича. Днем пізніше у залі Голенівського будинку культури відбувся урочистий концерт, присвячений євромайданівцям. Пам'ять загиблих вшанували хвилиною мовчання. Концерт відкрила львів'янка Леся Шульц, постійно пов'язана з Голенювом, а потім виступили два дрогобицькі колективи – камерний хор „Боян” з духовним репертуаром та фольклорний гурт „Намісто” [10].

Пісумовуючи, наведемо слова Ольги Кулько: „Мене найбільше вразив український дух, патріотизм та любов до рідної мови, традицій, яких польські українці навчають своїх дітей і онуків, які народилися за багато кілометрів від історичної батьківщини. Бережуть українці віру своїх предків і будують православні та греко-католицькі храми” [11].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Висоцька Г. В. Збереження національної ідентичності українцями у Польщі (1989-2011 рр.) / Г. В. Висоцька // Чорноморський літопис. – 2012. – Вип. 6. – С. 14-17. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chl_2012_6_4.

2. Пачос Ю. В. Фестивалі української культури в Польщі початку XXI ст. як форма збереження ідентичності українців в Польщі / Ю. В. Пачос // Політичне життя. – 2016. – № 1-2. – С. 102-107. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pollife_2016_1-2_19.

3. Wańróbski L. 30-lecie Związku Ukraińców w Polsce. O Ośrodku Kultury

Українській розмові з Janem Syrnikiem jego przewodniczącym. – Режим доступу: <https://www.dk.com.ua/post.php?id=6024>

4. Качур К. Асиміляція незворотня, але ми можемо відсунути її у часі – українці у Щецині (Польща). – Режим доступу: <https://rukotvory.com.ua/info/asymiljacija-nezvorotnja-ale-my-mozhemo-vidsunuty-jiji-u-chasi-ukrajinci-u-shhecyni-polscha/>

5. Дроздовський Д. Дні української культури у Щецині. Режим доступу: <https://www.vsesvit-journal.com/old/content/view/1015/41/>

6. Качур К. Там само.

7. Trwa dwudniowe święto kultury ukraińskiej w Koszalinie. Koncerty i wystawy w Centrum Kultury. – Режим доступу: <https://koszalin.wyborcza.pl/koszalin/7,179397,27773746,trwa-dwudniowe-swieto-kultury-ukrainskiej-w-koszalinie-koncerty.html>

8. XLVIII Festiwal Ukraińskich Zespołów Dziecięcych - Koszalin 2023. – Режим доступу: <https://prk24.pl/70436325/xlviii-festiwal-ukrainskich-zespolow-dzieciecych-koszalin-2023>); W Koszalinie trwa 48. Festiwal Ukraińskich Zespołów Dziecięcych. – Режим доступу: <https://gk24.pl/w-koszalinie-trwa-48-festiwal-ukrainskich-zespolow-dzieciecych-zdjecia/ar/c1-17621887>

9. Frymus M. Promocji kultury ukraińskiej w Goleniowie. – Режим доступу: <https://radioszczecin.pl/172,322&idpi=4&idxi=367839&si=211>

10. W hołdzie ofiarom Majdanu. – Режим доступу: <http://www.goleniow.pl/kultura/item/4008-w-ho%C5%82dzie-ofiarom-majdanu>

11. Кулько О. Польща очима журналіста. Режим доступу: http://ukraincy.org/ua/%D0%9F%D1%80%D0%BE_%D0%BD%D0%B0%D1%81_%D0%BF%D0%B8%D1%88%D1%83%D1%82%D1%8C/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D1%89%D0%B0_%D0%BE%D1%87%D0%B8%D0%BC%D0%B0_%D0%B6%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B0.htm